

Η σχολική αλληλογραφία

Από το βιβλίο **ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ** του René Laffite και της ομάδας «Προς μια Θεσμική παιδαγωγική».

μετάφραση: Χάρης Παπαδόπουλος

*

Μεταξύ των τεχνικών Φρενέ, η αλληλογραφία είναι ένα προσιτό εργαλείο που δεν απαιτεί εξοπλισμό: ιδανική για να ξεκινήσει κανείς.

Η αλληλογραφία...

- Να μην αισθάνεσαι πια μόνος και αποκλεισμένος
- Να μπορείς να συνομιλείς με κάποιον άλλο, όμοιο και διαφορετικό, που ακούει...
- Να απαντάς με ένα σημάδι σε ένα αίτημα καμιά φορά αγνοημένο...
- Να αποκαθιστάς δεσμούς: επαναπροσεγγίζω
- Αν δεν απευθυνθείς, πώς θα έχεις απάντηση;
- Ανταλλαγή, άρα αμοιβαιότητα: ισοδυναμία στις επιστολές
- Μοιραζόμαστε τα αγαθά, ανταλλάσσουμε σύμβολα...

...διασχολική

Γεννάει την επιθυμία να διαβάσεις και να γράψεις και αποδεικνύεται ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό στήριγμα για την εκμάθηση του γραπτού λόγου.

Ένα συμβόλαιο

Στην αρχή της χρονιάς είναι απαραίτητη η σύναψη ενός συμβολαίου με τον συνάδελφο του άλλου σχολείου, για να προσδιοριστεί ο ρυθμός, το περιεχόμενο, οι έλεγχοι, οι κανόνες του παιχνιδιού και οι «γάμοι» (τα ζευγάρια των μαθητών).

Ένα παράδειγμα

Δεν πρόκειται για ένα μοντέλο προς μίμηση. Αυτό που προτείνεται εδώ είναι εφαρμόσιμο γιατί είναι δοκιμασμένο.

Με τι ρυθμό;

- Κάθε εβδομάδα, μια σειρά από κείμενα (τυπωμένα ή φωτοτυπημένα)
- Κάθε 15 μέρες, χειρόγραφα ατομικά γράμματα και, εναλλακτικά, το συλλογικό γράμμα με ερωτήσεις και απαντήσεις.
Όστε, κάθε εβδομάδα: τυπωμένα κείμενα + γράμματα ή κείμενα τυπωμένα + το ομαδικό γράμμα.
- Μια ή δυο φορές κάθε τρίμηνο: η καταγραφή μιας έρευνας και/ή εργασίες των παιδιών
- Κάθε τρίμηνο: ένα πακέτο (δώρα, καλούδια..)
Προσοχή, αυτός είναι ένας εντατικός ρυθμός· μην διστάσετε να τον προσαρμόσετε στην δική σας κατάσταση (να προβλέψετε επίσης κάποιες εβδομάδες χωρίς αποστολές, για να «πάρτε ανάσα»)

Τα ζευγάρια

Στέλνετε τον κατάλογο των μαθητών ταξινομημένων ανάλογα με τις εκτιμώμενες ικανότητές τους: προσδιορίστε την πραγματική ηλικία, την ωριμότητά τους, το γλωσσικό τους επίπεδο («γραπτός λόγος»), το επίπεδο τους στο σχέδιο, την οικογενειακή κατάσταση. Ο συνεργαζόμενος δάσκαλος του άλλου σχολείου θα φτιάξει τα «ζευγάρια» με βάση αυτές τις πληροφορίες.¹

Ο Ζαν λείπει; Ο αλληλογράφος του περιμένει: κάποιος άλλος γράφει λοιπόν στη θέση του Ζαν.

Αν δεν γράψετε, ειδοποιείστε: να μην περιμένουν μάταια.

Η μία τάξη έχει περισσότερους μαθητές; Κάποιοι μαθητές θα αλληλογραφούν με δύο παιδιά.

Μερικοί κανόνες

- Γράφει κανείς ό,τι θέλει, αλλά δεν στέλνει ό,τι να 'ναι: εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις (προβλέψτε), χρειάζεται εξακρίβωση (από τον ενήλικο) για το τι φεύγει (μορφή και περιεχόμενο).
- Ποτέ ανολοκλήρωτη αποστολή: οι χασομέρηδες γίνονται ενοχλητικοί
- Τα γράμματα αποσκοπούν στο να μάθουν τα παιδιά να διαβάζουν και να γράφουν: η γραφή πρέπει να είναι ευανάγνωστη, ο καθένας ανάλογα με το επίπεδό του «βάζει τα δυνατά του» (στην ανάγκη μειώστε την έκταση της επιστολής), με σωστή ορθογραφία και μορφή. Η κριτική του αλληλογράφου είναι πολύ αποτελεσματική: «δεν μπορώ να διαβάσω αυτά που γράφεις».
- Η επιστολή που έλαβες περιμένει απάντηση.
- Η αλληλογραφία εισάγει μια προνομιακή μεσολάβηση στη σχέση δάσκαλου –μαθητή. Αν η σχέση «υποθάλπεται από την επιθυμία» (Ζ. Ουρί) μπορεί επίσης να ακυρωθεί, όταν παραβλέψει κανείς ορισμένες προφυλάξεις:
 - ο Ο αλληλογράφος, ταυτόχρονα πραγματικός και φανταστικός, είναι ένα προνομιακό υπόβαθρο φαντασιώσεων: μία πρόωρη αποστολή φωτογραφίας, ένα υπερβολικά πρόωρο ταξίδι-ανταλλαγή μπορεί να καταστρέψουν τα πάντα (όπως και οι παράλληλες εξωσχολικές αλληλογραφίες, ή η ανταλλαγή τηλεφωνικών αριθμών...).
 - ο Προσοχή επίσης στο περιεχόμενο των δεμάτων και των δώρων: να είναι δώρα που τα έφτιαξαν τα παιδιά, μια «προσοχή», ένα δικό μου σύμβολο για ένα δικό σου. Όχι ακριβά αντικείμενα. Επιβλέψτε την ισοδυναμία των αποστολών.
- Κρατήστε ίχνη από τις αποστολές:
 - ο Τα πρόχειρα των γραμμάτων σε ένα τετράδιο δοκιμών (διαγράψτε αυτά που έχουν αποσταλεί)
 - ο Γράψτε στη μία μόνο πλευρά του φύλλου και κολλήστε τα γράμματα που έχετε λάβει σ' ένα «ωραίο τετράδιο»
 - ο Φτιάξτε ένα άλμπουμ με αντίγραφα των συλλογικών επιστολών σας (η αντιγραφή είναι μια εξαιρετική ευκαιρία για να πάρει κανείς «δίπλωμα καλλιγραφίας») καθώς και των επιστολών από το άλλο σχολείο.
 - ο **Επιστροφή των απολογισμών των ερευνών.**

¹ Η στρατηγική του ξεκινήματος της αλληλογραφίας εξαρτάται από την κατάσταση. Μπορεί να είναι πολύ διαφορετική όταν απευθύνεται, για παράδειγμα, σε μεγάλους μαθητές, ταλαιπωρημένους από την γραφή. Μπορεί να συμβεί, κατ' αυτόν τον τρόπο κάποια παιδιά να αρνηθούν να αλληλογραφήσουν. Μια πιθανή στρατηγική σ' αυτή την περίπτωση: «ο τάδε θα γράψει στη θέση σου, αλλά ο Χ παραμένει ο αλληλογράφος σου. Όταν το θελήσεις, θα αλληλογραφήσεις μαζί του». Λίγο λίγο τα πράγματα εξελίσσονται. Όταν ο καθένας λαμβάνει το γράμμα «του», αυτοί που με την θέλησή τους έμειναν εκτός βλέπουν συχνά τα πράγματα αλλιώς.